Elektrik enerjisinde yeni dışa bağımlılık rotası çizildi

İthal kömür açmazı

Kömür rezervleri dünya üzerinde 70'den fazla ülkede bulunmaktadır. En büyük rezerv miktarı 247 milyar ton ile ABD'ye aittir. Bu ülkeyi, 157 milyar ton ile Rusya ve 115 milyar ton rezervle Çin izlemektedir. Dünya kanıtlanmış kömür rezervinin yüzde 60'a yakını bu üç ülkede, yüzde 90'a yakını ise toplam 8 ülkede bulunmaktadır.

Dr. Nejat TAMZOK
Maden Mühendisleri Odası Stratejik Araştırmalar Merkezi Yürütme Kurulu Üyesi

Ülkemiz elektrik üretiminde kömür, ilk defa geçtiğimiz yüzyılın başlarında Silahtarağa Santralı'nda kullanılmıştır. Zonguldak'tan taşınacak taşkömürlerinden elektrik üretecek olan Silahtarağa Santralı, 1914 yılında Osmanlı Anonim Elektrik Şirketi tarafından tamamlanmış, aynı yıl bu santraldan İstanbul'a elektrik verilmeye başlanmıştır.

Bu tarihten itibaren ülkemiz elektrik üretiminde kömürün kullanımı, giderek toplam içerisindeki ağırlığı düşmekle beraber, her zaman öncelikli bir konu olmuştur. Toplam kullanım içerisinde kömürün payı, özellikle 1950'li yıllara kadar oldukça belirgindir. Ancak, 1950'li yılların sonlarından itibaren yüksek kapasiteli hidrolik barajların ve 1967 yılından itibaren ise petrol ürünlerinin elektrik üretiminde yoğun şekilde kullanılması, kömürün payını 1970'li yıllar boyunca önemli ölçüde geriletmiştir. Bununla beraber, özellikle 1970'li yıllarda yaşanan iki büyük petrol krizinin etkisiyle elektrik üretiminde kömür kullanımı tekrar bir sıçrama yapmış ve 1986 yılında yüzde 50'ler düzeyini tekrar yakalamıştır.

Elektrikte kömürün payı azaldı

Özellikle büyük kentlerde ortaya çıkan hava kirliliği nedeniyle artan çevre duyarlılığı ve petrol krizleri nedeniyle ağırlık verilen petrol aramaları sırasında geniş doğalgaz rezervlerinin bulunması ile bu gelişme paralelinde birleşik gaz çevrim türbin (CCGT) teknolojisindeki gelişmeler, ülkemizde 1986 yılından itibaren kömürün karşısına yeni bir rakip ortaya çıkarmıştır: Doğalgaz. Bu tarihten itibaren doğalgazın elektrik üretimindeki payı sürekli artış gösterirken kömürün payı ise aynı oranda azalmıştır. 2006 yılı itibariyle elektrik üretiminde kömürün payı yüzde 26.5 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu oranın, sadece yüzde 18.4'lük kısmı yerli linyit kömürüne aittir.

Ülkemiz elektrik üretiminde kullanılan yerli kömürler, ağırlıklı olarak düşük kaliteli ve linyit olarak ifade edilen kömürler olup, taşkömürünün kullanımı oldukça sınırlıdır. Çeşitli tarihlerde çok küçük ölçekli otoprodüktör santrallar kurulmuş olmakla birlikte, taşkömürü kullanan santrallar arasında Çatalağzı A ve B santrallarının önemli ağırlıkları olmuştur.

Linyite dayalı termik santrallar ise, 1973 yılına kadar genellikle çok küçük ölçekli otoprodüktör santrallar şeklinde kurulmuştur. Bunun iki istisnası, 1956 yılında işletmeye giren 65 megavat gücündeki Tunçbilek A Santralı ile her biri 22 megavat gücündeki iki ünitesi sırasıyla 1957 ve 1958 yıllarında çalışmaya başlayan Soma A Santralı'dır.

Linyite dayalı büyük kapasiteli termik santralların devreye alınışları ise, 1973 yılından itibaren gerçekleşmiştir. Bu tarihte, 600 megavat gücündeki Seyitömer Santralı'nın 300 megavat gücündeki ilk iki ünitesi işletmeye alınmıştır. Bu tarihten itibaren 2000 yılına kadar, yerli kömüre dayalı büyük ölçekli termik santrallar ardı ardına kurulmuştur.

Özel sektör kömüre yatırım yapmıyor

Bununla beraber, elektrik üretimine yönelik yatırımların özel sermaye tarafından yapılabilmesine yönelik oluşturulmaya çalışılan serbest piyasa modeli çerçevesindeki düzenlemeler, yerli linyitlere dayalı santral yatırımlarını önemli ölçüde aksatmıştır. Elektrik sektöründe neo-liberal yeniden yapılanma dönemi olarak tanımlanabilecek süreç boyunca doğalgaz çevrim santralları yerli kömürlere dayalı santrallara tercih edilmiştir. Dolayısıyla, 2000 ile 2005 yılları arasında yerli kömüre dayalı herhangi bir termik santral işletmeye alınamamıştır. Beş yıllık bir aradan sonra, 2005-2006 yıllarında 1440 megavat kurulu gücündeki Afşin-Elbistan B Santralı ile 320 megavat kurulu gücündeki akışkan yatak teknolojisine sahip Çan Santralı, yine kamu tarafından yapılan yatırımlar ile işletmeye alınabilmiştir.

Yerli kömüre dayalı çalışan termik santrallar (Megavat)

	EÜAŞ	EÜAŞ Bağlı Ortaklığı	Otoprodüktör	İşletme Hakkı Devri	Toplam
Linyit	4.747	2.714	260	620	8.341
Taşkömürü	300	-	35	-	335
Toplam	5.047	2.714	295	620	8.676

Yerli kömüre dayalı santrallardan Çayırhan Santralı hariç tümü Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) ya da bağlı ortaklıkları tarafından işletilmektedir. Çayırhan Santralı ise, 1999 yılından itibaren Park Termik Anonim Şirketi tarafından İşletme Hakkı Devri kapsamında çalıştırılmaktadır.

Büyük kapasiteli santralların dışında, günümüzde linyit kömürü kullanan 21 adet küçük ölçekli otoprodüktör santral bulunmaktadır. Genellikle şeker fabrikalarına ait olan bu santralların toplam kurulu güçleri 295 megavattır.

Dolayısıyla, ülkemizde yerli taşkömürü ya da linyite dayalı termik santralların toplam kurulu gücü 8 bin 676 megavattır. İşletmede olan bu santralların dışında, yerli kömüre dayalı santral kurmak amacıyla yeni üretim lisans ya da lisans başvurularının toplam kurulu güç büyüklüğü ise 2 bin 141 megavattır.

İthal kömür santrallarına hücum

1989 tarihli Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda ithal kömüre dayalı santral kurma düşüncesi yer almakla beraber, ülkemizde ithal kömür santrallarının kuruluşu oldukça yenidir. Bugün ülkemizde, ithal kömüre dayalı 3 santral işletmededir. Bunlardan en büyüğü, Hatay-İskenderun'da Alman sermayesi tarafından kurulan Bin 320 megavat kurulu gücündeki İsken ithal kömür santralıdır. Yap-İşlet kapsamında olan bu santral 2004 yılında işletmeye alınmıştır. İşletmede olan diğer ithal kömür santralları ise: İçdaş Çelik Enerji Şirketi'ne ait Çanakkale Biga'da kurulu 135 megavat gücündeki santral ile Çolakoğlu Metalurji AŞ'ye ait Kocaeli-Dilovası'nda kurulu 190 megavat gücündeki santraldır. İsken Santralı konvansiyonel sistemle işlemekteyken, diğer iki santral akışkan yatak yakma teknolojisine sahiptir. Dolayısıyla ithal kömüre dayalı mevcut santralların toplam Türkiye kurulu gücü içerisindeki payı yaklaşık yüzde 4 düzeyindedir.

Bununla beraber, 2007 yılı, firmaların ithal kömür santralı kurma amacıyla Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumu'na (EPDK) yoğun lisans başvurusunda bulundukları bir yıl olmuştur. İthal kömür santralı kurma amaçlı yapılan lisans başvurularına ilişkin toplam kurulu güç 15 bin 373 megavattır ve söz konusu başvuruların 15 bin 237 megavatı 2007 yılının son 8 ayında yapılmıştır. Başvuruların 749 megavatlık kısmına lisans verilmiş, kalanı EPDK tarafından incelenmektedir.

Sonuç olarak, ithal kömüre dayalı santral başvuruları bakımından ilginç bir durumun yaşandığı görülmektedir. Mevcut taleplerin olumlu değerlendirildiği ve tamamına üretim lisansı verildiği varsayıldığında, ithal kömür santrallarının toplam kurulu güç içerisindeki payının yaklaşık yüzde 30'lar düzeyine yükseleceği anlaşılmakta olup, bu durumda ülkemizin enerji arz güvenliği bakımından yeni sorunlarla karşılaşması muhtemeldir.

Dolayısıyla, ithal kömüre dayalı santrallar bakımından yaşanabilecek olan zorlukların, piyasadaki potansiyel tehlikelerin ve muhtemel risklerin öngörülebilmesi ve planlamaların söz konusu öngörülere dayandırılması, ülkemiz enerji arz güvenliği bakımından önemlidir. Bu çerçevede; küresel kömür piyasasının, bu piyasadaki arz-talep dengesinin ve buna bağlı fiyat hareketlerinin araştırılması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küresel kömür rezervlerinde soru işaretleri

Kömür, bir yandan diğer enerji kaynaklarına göre dünyada çok daha yaygın bulunmakta ve bu nedenle genellikle uluslararası çatışmalara konu olmamakta, diğer yandan küresel ölçekteki ticareti toplam dünya üretiminin sadece yüzde 15-16'ları düzeyinde seyretmektedir. Bu nitelikleriyle kömürün, bir enerji kaynağı olarak gerek geçmişte gerekse günümüz ve gelecekteki muhtemel ağırlığına karşın, küresel ya da ulusal enerji gündemlerini petrol, doğalgaz ya da nükleer enerji kadar işgal edemediği görülmektedir.

Bununla beraber, gerek birincil enerji tüketimleri gerekse elektrik üretimi içerisindeki payları incelendiğinde, kömürün, küresel enerji tüketiminin en önemli bileşeni olduğu görülmektedir. Kömürün dünya birincil enerji arzı içerisindeki payı düşük oranda da olsa sürekli artış göstermektedir ve 2005 yılı itibariyle yaklaşık yüzde 25 olmuştur. Elektrik üretiminde kullanım payı ise 2005 yılında yüzde 40'a yükselmiştir.

Dünya kömür rezervlerinin petrol ve doğalgaza göre çok daha yeterli olduğu görülmektedir. Dünya kömür üretim büyüklüğü dikkate alındığında kömür rezervlerinin 147 yıl ömrü bulunmaktadır. Petrol rezervlerinin kalan ömrü 40 yıl ve doğalgaz rezervlerinin ise 63 yıldır.

Kömür rezervleri dünya üzerinde 70'den fazla ülkede bulunmaktadır. En büyük rezerv miktarı 247 milyar ton ile ABD'ye aittir. Bu ülkeyi, 157 milyar ton ile Rusya ve 115 milyar ton rezervle Çin izlemektedir. Dünya kanıtlanmış kömür rezervinin yüzde 60'a yakını bu üç ülkede, yüzde 90'a yakını ise toplam 8 ülkede bulunmaktadır.

Bununla beraber, dünya kömür rezervleri ve rezervlerin kalan ömürleri ciddi şekilde tartışılmaktadır. Dünya kömür rezervleri konusunda kullanılan kaynakların genellikle güvenilir olmadığı, gerek küresel gerekse ulusal ölçekte ortaya konulan rakamların çoğunlukla eski tarihli olduğu ve rezerv rakamlarının abartılarak yayınlandığı sıklıkla ileri sürülmektedir. Gerçekten, dünya kömür rezervlerinin ömrüne ilişkin yapılan hesaplamalar birkaç yıl öncesine kadar 200-240 yıl rezerv ömrüne işaret ederken, son hesaplamalarda, gerek kömür üretim artışları gerekse rezervlere ilişkin düzeltmeler sonucu 147 yıla kadar düşürülmüştür.

Küresel kömür piyasasında riskler

Küresel kömür endüstrisi bakımından son derece önemli olan Çin kömür rezervlerinin de en son 1992 yılında güncellendiği, bununla birlikte söz konusu tarihten sonra yapılan kömür üretimi sonucunda rezervin yaklaşık yüzde 20'sinin tükenmiş olması gerektiği ileri sürülmektedir. Bu tespit, küresel enerji sorunu bağlamında önemlidir. Dünyanın en büyük kömür üreticisi olan ve enerji politikalarını büyük ölçüde kömüre dayandıran Çin'in, 48 yıl olarak belirlenen kömür rezerv tüketim süresinin, söz konusu tespitin doğru olması durumunda yaklaşık 35 yıl olarak güncellenmesi gerekecektir. Çin'in kömür üretiminin son 10 yılda, yaklaşık yüzde 70 oranında artış gösterdiği gerçeği ile birleştirildiğinde, bu durumun önümüzdeki 20-30 yıl içerisinde Çin'in enerji güvenliğinde önemli sorunlar yaratması, bunun sonucu olarak da küresel ölçekte yeni çatışma alanlarını doğurması kaçınılmaz olacaktır.

Dolayısıyla, elektrik santrallarına yönelik, örneğin 30 yıl gibi uzun vadeli kömür ithalatına ilişkin ilk sorun, küresel kömür arzının böylesi uzun vadelerde ve uygun maliyetler ile karşılanıp karşılanamayacağına ilişkindir. Dünya kömür rezervlerine ilişkin seslendirilmeye başlanan kaygıların ileriki yıllarda doğrulanması, ithalat maliyetlerinin hızla yükselmesine neden olacaktır.

Kömür, 50'nin üzerinde ülkede üretilmekte ve 70'in üzerinde ülkede tüketilmektedir. Dünya kömür üretimi 2006 yılında 6 milyar 195 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu miktarın yaklaşık yüzde 85'i taşkömürü ve yüzde 15'i ise linyit üretimidir. Dünya kömür üretiminde son yıllarda çarpıcı bir gelişme söz konusudur. Kömür üretiminde 1982 yılından bu yana yılda ortalama yüzde 2 oranında bir artış gözlenirken, son 4 yıldaki ortalama artış oranı yüzde 6.3 olarak gerçekleşmiştir. Sadece 2006 yılındaki bir yıllık artış oranı yüzde 5.2 olmuştur. Kömür üretiminde 2000 yılından bu yana gerçekleşen artış oranı ise yaklaşık yüzde 35'dir.

Kömür üretimindeki artış, başta Çin olmak üzere Asya kıtasındaki elektrik enerjisi talebinden kaynaklanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki yüksek büyüme oranları ve artan elektrifikasyon, yüksek talebin en önemli nedenleri arasındadır.

Dolayısıyla, ithal kömür için ikinci önemli tehlike talep tarafındadır. Genel olarak gelişmekte olan ülkelerdeki ve özellikle Asya kıtasındaki büyüme hızının öngörülemeyen şekilde artışı, ithal kömür temininde son derece büyük zorluklara yol açabilecektir.

Dünya kömür üretiminin yüzde 38.4'ünü tek başına Çin gerçekleştirmektedir. Küresel kömür üretiminin giderek daha büyük bölümünün daha az sayıda ülkenin elinde toplanmaya başladığı gözlenmektedir. 20 yıl önce 1986 yılında üretimin yaklaşık yüzde 80'i toplam 10 ülke tarafından yapılmaktayken, 2006 yılı itibariyle üretimin yüzde 80'i 6 ülke tarafından yapılmaktadır: Çin, ABD, Hindistan, Avustralya, Rusya ve Güney Afrika.

Dünya kömür rezervlerinin petrol ve doğalgaza göre çok daha yeterli olduğu görülmektedir. Dünya kömür üretim büyüklüğü dikkate alındığında kömür rezervlerinin 147 yıl ömrü bulunmaktadır. Petrol rezervlerinin kalan ömrü 40 yıl ve doğalgaz rezervlerinin ise 63 yıldır.

Oyuncu sayısı azalıyor

Dünya kömür ticaretinin yaklaşık tamamı taşkömürüne ilişkindir. Linyit kömürünün ülkeler arasında taşınması ya da ticareti günümüzde ekonomik olmamaktadır. Küresel ölçekte ticareti yapılan taşkömürünün iki ana kullanım amacı bulunmaktadır: Elektrik üretimi (buhar kömürü) ve demir çelik endüstrisinin kullanımı için kok üretimi (koklaşabilir kömür). 2006 yılı rakamlarına göre dünya kömür ticaretinin yüzde 73'ü buhar kömürü ve yüzde 27'si ise kok kömürüdür.

Dünya kömür ticaret hacmi, 2006 yılında 815 milyon tona ulaşmıştır. En büyük ihracatçı 231 milyon ton ile Avustralya'dır. Dünya kömür ihracatının yüzde 80'i 6 ülke tarafından gerçekleştirilmektedir: Avustralya, Endonezya, Rusya, Güney Afrika, Çin ve Kolombiya.

Küresel ticarete yönelik kömür endüstrisinde, bir yandan, küresel ölçekte kömür ticareti yapan büyük şirketler düzeyinde önemli oranda tekelleşme söz konusu iken, diğer yandan yeni ihracatçı ülkeler küresel pazardan aldıkları payı artırmakta, pazara yeni şirketler sokmaktadırlar. 1982 yılında dünya kömür ticaretinin yüzde 35.1'i ABD, yüzde 17.2'si Avustralya, yüzde 10.3'ü Güney Afrika, yüzde 3.7'si Almanya ve yüzde 2.7'si İngiltere'nin elindeyken, günümüzde özellikle Endonezya, Rusya, Çin ve Kolombiya'nın devreye girmesiyle dünya kömür ticareti yeni bir görünüm kazanmış, bu arada ABD'nin hakimiyeti önemli ölçüde kırılmıştır.

Kömür sektörüne uluslararası şirketler hakim

Kömür sektöründe uluslararası şirketlerin etkinliğinin diğer pek çok sektöre göre azımsanmayacak ölçüde olduğu görülmektedir. 2001 yılı itibariyle dünya taşkömürü üretiminin yaklaşık yüzde 27'sini toplam 10 uluslararası şirket yapmıştır. Toplam 4 uluslararası şirketin dünya kömür ticaretindeki payı ise 2001 yılı itibariyle yüzde 24 olmuştur.

Bir yandan uluslararası ticarete konu olabilecek kömür üretiminin giderek daha az sayıda ülke tarafından yapılıyor olması, diğer taraftan kömür ticaret ya da dağıtım kanallarında uluslararası şirketlerin etkinliğinin artması, kömür ithalatı bakımından üçüncü zorluğun rekabet eksikliğine bağlı fiyat hareketlerinin olacağını göstermektedir.

Kömür fiyatlarında artış eğilimi

Küresel ticarete ilişkin kömür fiyatları incelendiğinde, diğer enerji kaynaklarının fiyatlarına göre önemli oranda bir kararlılık gözlenmektedir. Yıllar itibariyle gerek petrol, gerekse doğalgaz fiyatlarında yüksek oranda artış ya da azalma gözlenmekle beraber kömür fiyatlarının çok daha dar bir aralıkta değiştiği görülmektedir. Bununla beraber, petrol ya da doğalgaza göre söz konusu edilebilecek kararlılık, 30 yıllık bir santral yatırımı söz konusu olduğunda yeterli olmayabilecektir. Gerçekten, elektrik üretimi amaçlı kullanılan buhar kömürü ithalatındaki fiyatlar incelendiğinde, özellikle son yıllarda önemli gelişmeler olduğu görülmektedir.

Buna göre; Japonya'nın buhar kömürü ithal maliyeti 2006 yılında 1986 yılına göre yüzde 41 ve 2000 yılına göre ise yüzde 83 artış göstermiştir. Avrupa Birliği ithalat maliyetleri de, aynı dönemlerde sırasıyla yüzde 53 ve yüzde 98 artmıştır.

Bununla beraber; ithal buhar kömürü fiyatlarında 2003 yılından beri yaşanan hareketlilik ve özellikle 2007 yılındaki fiyat artışları çok daha çarpıcıdır. 8 Şubat itibariyle elektrik üretiminde kullanılabilecek Güney Afrika buhar kömürlerinin (6.000 kcal/kg) Richard Bay Limanı teslim (FOB) fiyatları 111.25 ABD doları/ton düzeyine kadar yükselmiştir. Küresel kömür endüstrisinin elektronik ticaret platformu **"globalCOAL"**da Şubat ayı kargolarına FOB bazda 140 ABD doları/ton fiyat teklifleri söz konusudur.

Mevcut fiyat artışlarının nedenleri, aynı zamanda ileriye yönelik öngörülerde bulunmamızı da sağlayabilecek önemli ipuçlarını içermektedir. Avustralya, Rusya ve Güney Afrika'da özellikle taşımacılıkla ilgili altyapı sorunları artmaktadır. Çin, Hindistan, Endonezya ve Vietnam'daki iç talep giderek artmakta, yükselen yurtiçi talepleri için daha fazla kömür muhafaza etmek amacıyla ihracat vergi ve kotaları koyma eğilimleri güçlenmektedir. 2007 yılı boyunca Çin'de son 50 yılın en büyük kar fırtınaları, Avustralya Queensland'de yıkıcı seller ve Güney Afrika'daki enerji krizi fiyatlar üzerine baskı yapmıştır.

Reuters'in haberine göre, son dönemde yaşanan fiyat hareketleri sonucunda, iki önemli finans kuruluşu Macquarie Bank ve UBS, 2008 yılı için Avustralya madencileri ile Japon santralları arasındaki termal kömür sözleşme fiyatları tahminlerini yaklaşık yüzde 60 oranında arttırmışlardır. Citigroup ise, 2008 yılı termal kömür yıllık sözleşme fiyatını 100 dolar/ton olarak öngörmüştür.

Dolayısıyla, ithal kömüre dayalı santrallar bakımından bir başka risk fiyatlara ilişkindir. Buhar kömüründe 2003 yılından beri yüzde 200-250'ler civarında artışlar söz konusudur. Bu ölçekteki fiyat oynamalarında, ithal kömüre dayalı santralların da doğalgaz santrallarının yaşadıkları zorlukların içine düşmeleri son derece muhtemel olup, bu durumdan en fazla zararlı çıkacak olan da hiç şüphesiz ülke ekonomisi olacaktır. Sonuç olarak, karşımıza çıkan tablo, elektrik üretiminde ithal kömüre dayalı santralların tesisine ilişkin doğru öngörülere dayanan değerlendirmeleri gerekli kılmaktadır. ■

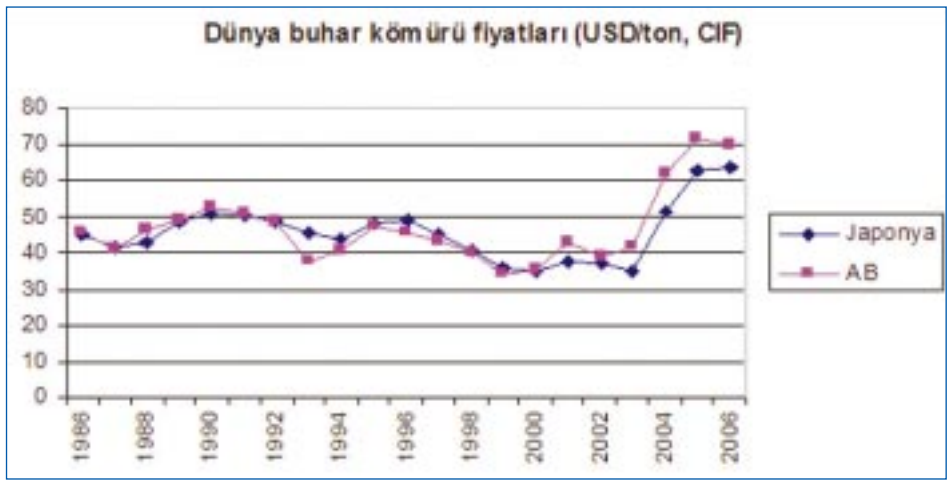

Kaynak: British Petroleum (2007), Statistical Review of World Energy 2007, London.

Kömür sektöründe uluslararası şirketlerin etkinliğinin diğer pek çok sektöre göre azımsanmayacak ölçüde olduğu görülmektedir. 2001 yılı itibariyle dünya taşkömürü üretiminin yaklaşık yüzde 27'sini toplam 10 uluslararası şirket yapmıştır. Toplam 4 uluslararası şirketin dünya kömür ticaretindeki payı ise 2001 yılı itibariyle yüzde 24 olmuştur.

Dışa bağımlılığı daha da artıracak Samsun'da ithal kömür santralına verilen lisans yargıya taşındı

İthal kömür santralına karşı dava

EMO Basın - EMO, Samsun'un Tekkeköy İlçesi'nde kurulmak istenen ithal kömür santralına lisans verilmesi işlemine karşı Danıştay'a dava açtı. İthal kömür santralı için EPDK'nin verdiği lisansın iptali ve yürütmesinin durdurulması istenen davada ithal kömür tercihinin **"ülke ekonomisi, enerjide dışa bağımlılık ve enerjide arz güvenliği"** açısından kamu yararına aykırı olduğu vurgulandı.

Türkiye Elektrik İletim AŞ'nin (TEİAŞ) yasal mevzuat gereği hazırladığı üretim planlaması (2005-2020) ile projeksiyonda (2007-2016) arz güvenliği açısından ithal enerji kaynağı miktarının kontrol edilmesine vurgu yaptığına, yerli ve yenilebilir kaynaklara öncelik verilmesini öngördüğüne dikkat çekildi. Dava dilekçesinde, şu bilgilere yer verildi:

"Her iki Rapor'da da ülkemizin enerji politikaları açısından yerli kaynakların kullanımının ön plana çıkartılmış olduğu görülmektedir. Nitekim bugünkü koşullarda ülke elektrik enerjisi kurulu gücünün yüzde 45 civarında ithal kaynaklara dayalı olduğu, gerçekleşen üretim açısından ise ithal kaynak oranının yüzde 55'in üzerine çıktığı görülmektedir. Özellikle doğalgaza bağımlı elektrik üretimi, Rusya ve İran gibi doğalgaz tedarikçisi ülkelerle sık sık yaşanan krizlerle tehlikeye girmektedir. Öte yandan, ülkemizin akarsu ve kömür başta olmak üzere, zengin enerji kaynakları halen atıl konumda beklemektedir."

İthal kömür sınırına aykırılık

TEİAŞ'ın, **"Enerji Bakanlığı'nın enerji politikası gereği"** olarak elektrik üretiminde kullanılacak ithal kömür kısıtlamasını dikkate aldığı belirtilen dilekçede, TEİAŞ'ın planlamasında yer verdiği iki çözümden birinde yeni kurulacak tesisler kapsamında hiç ithal kömüre dayalı santral kurulumuna yer verilmezken, diğerinde de ancak 2017'den sonra ithal kömüre dayalı santral kurulumu öngörüldüğüne dikkat çekildi. İthal kömür dayalı santral öngören çözümde de 2017 için 500 megavat, 2018 için 1000 megavat, 2019 için 1000 megavat ve 2020 yılı için 2 bin megavat olarak ithal kömüre dayalı santral kurulumunun sınırlandırıldığı belirtildi.

Lisanslar keyfi istemlere terkedilmiş

"Elektrik enerjisi alanında yeterli düzeyde yatırım yapılmadığı gibi, EPDK tarafından verilen üretim lisansları da, tamamen özel sektörün (ticari tercihlerine) keyfi istemlerine terkedilmiştir" denilen dilekçede, planlara aykırı yatırım kararlarına izin verilmemesi gerektiği anlatıldı.

Danıştay'a verilen dilekçede ayrıca EPDK'nin kendi onayladığı planlama çalışmalarına aykırı olan ithal kömür santralına verdiği lisans nedeniyle elektrik maliyetlerinde artışlar yaşanacağı, ülke ekonomisinin olumsuz etkileneceği anlatılarak, kamusal yarara uygun olmayan bu lisans işleminin hukuka aykırı olduğu belirtildi.

İthal kömür maliyeti artıyor

İthal kömür fiyatlarında 2007 yılında iki kat artış yaşandığına ve bu artış eğiliminin sürdüğüne işaret edilen dilekçede, 1 kilovatsaatlik elektrik üretim maliyetinde yerli kömür 2.287 Ykr paya sahipken, ithal kömürün 8.073 Ykr ile 4 kat daha fazla paya sahip olduğu bildirildi. Yerli kömür kaynakları atıl durumda bekletilirken, maliyetleri de artıracak biçimde ithal kömür santrallarına öncelik verilmesinin Elektrik Piyasası Yasası'nın amaçlarına da aykırı olduğu vurgulandı. Enerjide zaten yüksek seviyelere ulaşmış olan dışa bağımlılığın cari açığı artırıcı etkisine de işaret edilen dilekçede, **"Yurtdışına döviz transferi anlamına gelen ithal kömür kullanımı cari açığı artıracağı gibi, yerli kaynakların kullanılmasıyla elde edilecek katma değer ve istihdam gibi ekonomik getirilerden de yoksun kalınmaktadır"** denildi.

İthal kömüre karbon vergisi mi ödeyeceğiz?

Dava dilekçesinde, Türkiye'nin gündemde olan Kyoto Protokolü'ne taraf olması durumunda ithal kömür kullanımı nedeniyle karbondioksit emisyonunu da ithal etmiş olacağı ve bu nedenle karbon vergisi olarak ek bir maliyet üstleneceğine dikkat çekildi.

Santralın kurulacağı Tekkeköy'de halen mobil santrallar bulunduğu, ayrıca aynı bölge için 5 santral başvurusu olduğu ifade edilen dilekçede, 19 Mayıs Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü'nün bölgedeki hava kirliliğine yönelik ölçüm ve açıklamalarına atıfta bulunularak, şu uyarıya yer verildi:

"Tekkeköy daha bugünden mobil santrallerin varlığı nedeniyle hava kirliliği ile mücadele etmektedir ve dava konusu lisans verme işleminin uygulanması sonrasında, kurulacak kömür santrali, bölgeyi yaşam açısından son derece tehlikeli bir noktaya götürecektir." ■